

МАКЕДОНСКО СОНЦЕ

М

меѓа интервју

СИМОН ТРПЧЕСКИ, врвен македонски пија

КОГА ГОСТУВАМ ВО СВЕТОТ ЗАД МЕНЕ СТОИ ИМЕТО МАКЕДОНИЈА

Светскиот успех на младиот пијанист, 24-годишниот Симон Трпчески, започна уште во далечните 1994/1995 година со наградите во Чешка и Италија, така што следната победа во 1998 година на "Јамаха мјузик фондација" под директно раководство на Европа воопшто не ја зачути македонската јавност. Следуваа негови настапи во голем број светски познати сали кои му донесоа многу први и втори престижни награди и признанија кои само го потврдуваат Симон како маестро во класичниот музички свет. Тој ги отвори "Портланд пијано рецитал серис" каде настапиле и пијанисти од врвен калибар, а светската публика имаше можност да го види и да се восхитува на неговата виртуозна изведба и тоа во далечната Австралија, во Велика Британија, Франција, Италија, Португалија, Кореја, Малезија, Швајцарија...

Неговиот талент го открија брачниот пар, професорите Борис и Људмила Романови, кои многу му помогнаа тој да се покаже и докаже како врвен пијанист во светот.

■ Разговорот го водеше:
Милева ЛАЗОВА

Господине Трпчески, минатата година како и години наназад ги полните големите светски сали. Во кои градови и држави љубителите на класичната музика имаа можност да Ве видат и да Ве слушнат?

ТРПЧЕСКИ: Не би можел да ги набројам сите градови каде што сум настапувал во 2003 година, меѓутоа можам да кажам дека одржав многу концерти во повеќе држави. Во музичкиот свет концертната сезона практично почнува од есен па некаде до летото во зависност кој каков распоред има. Така оваа концертна сезона мене ми започна некаде во октомври минатата година, а продолжува и оваа 2004. Значи, не се гледа календарски од јануари до декември. Имав концерти во Велика Британија, понатаму следеше настап во Белград на семинарот на професорот Борис Романов кој повторно ќе се одржи во Белград затоа што постои голем интерес за него. Потоа настапив во Норвешка, во Шкотска, САД, Северна Ирска, а прва турнеја имав и во Австралија. Повторно настапив во Соединетите Американски Држави, па настапот со Кралската филхармонија од Стокхолм, Шведска, потоа следеше рециталот во една од најпрестижните сали во светот, Концертгебау, во Амстердам, Холандија. Во декември настапив повторно во Лондон, а последните два концерта се одржаа во Лил, Франција. Градот Лил е прогласен за европски културен центар за 2004 година, и навистина беше голема чест да се биде дел од тој Фестивал на пијанисти. Бевме вкупно 35 кои во текот на три дена одржавме 70-тина концерти. Настапив со рецитал, а и со Концертот бр. 3 на Сергеј Рахмањин во придружба на Националниот оркестар на Лил под диригентство на Џејмс Џад. Како впечаток од тој концерт можам да

кажам дека навистина бев изненаден од реакцијата на публиката. Секаде каде што одам во западноевропските земји, но и во Америка и во Австралија, публиката е компетентна и ја познава и ја сака музиката. Таков беше случајот и овде во Лил, меѓутоа понекогаш знаат да бидат и пристрасни за своите сонародници Французите, а тоа е донекаде и нормално, но јас сум навистина среќен што буквално станаа на нозе штом завршив со последниот тон од концертот кој беше проследен со огромни овации. Концертот беше сниман и од Третата програма на француската телевизија.

За Вас наградите и признанијата не се нешто непознато, па така и во 2003 година се закитивте со наградата на "Грамфон авордс 2003". За каква награда станува збор и кој ја доделува?

ТРПЧЕСКИ: Прво, би сакал да напоменам дека во мај минатата година го освоив признание за најдобар млад артист на Велика Британија за 2002 година што ја додели престижното Кралско филхармониско здружение кое е формирано уште во далечната 1813 година. Наградата се доделува за 15-тина категории - најдобар инструменталист, најдобар соло пејач и ред други категории. Добитници на оваа награда по разни категории се врвни имиња било од репродуктивната уметност, било од композиторска страна, оние луѓе коишто ја пишуваат историјата на музиката и навистина беше чест да се добие такво признание и да се присуствува на таа вечер во Лондон. Тоа беше на некој начин доделување на мини Оскар, се разбира во музиката. Во текот на минатата година добив и уште едно признание на "Грамфон авордс 2003" најпрестижниот магазин за класична музика во светот. Доделувањето беше во октомври месец на кое, за жал, не можев да бидам присутен затоа што во тоа време настапував во Индијанаполис во САД. Ова е престижно признание дотолку повеќе што јас победив во две категории и тоа во категоријата за најдобро деби ЦД што го снимив за ЕМИ класикс и во категоријата на "Едитор чојс", односно избор на моето ЦД како едно од десетте од нивната листа "Топ 10" во 2002 година за месец август што исто така беше престиж. Огромна е индустријата на дискови од полето на класичната музика и сепак да бидеш избран во десетте, а не па да победиш во една категорија, навистина е огромен успех, голема чест и задоволство. Многу ми беше драго затоа што тоа е една потврда од луѓе кои ја знаат музиката и го ценат она што јас го работам. Би кажал дека сето тоа е една огромна мотивација за мојата работа во иднина. Би сакал да додадам дека минатата година ми се случија уште две убави нешта. Првото е дека се напиша првото музичко дело "Прелудиум и пајдушко" што ми беше посветено мене од проф. Живоин Глишиќ кое премиерно е изведено во Универзалната сала и на три континенти - Европа,

Америка и Австралија. Делото наиде на апсолутно одличен одзив. А второто убаво нешто е новиот роман насловен како "Сама", кој авторот Горјан Петревски ми го посвети лично мене. Тоа се двете работи кои покрај другите ми ја разубавија минатата година.

Минатата година во Универзалната сала конечно и македонската јавност ја имаше таа чест да присуствува на еден Ваш концерт. Зошто толку време се чекаше за овој концерт (дали беше причината фамозниот клавир?!) и што значеше за Вас настапот дома?

ТРПЧЕСКИ: Јас не би кажал дека нешто многу се чекаше на мојот настап во Македонија. Сепак, Македонија е мала земја и нема толку простор за настапи, а не гледам ни голема потреба од тоа. Да не бидам погрешно сфатен, зборувам за мои настапи. Во 2002 година македонската публика имаше можност да ме слушне, а ете излезе и концертот во Скопје кој многу набрзина се организира. Но, тоа беше моја желба, да ѝ подарам нешто убаво на публиката којашто навистина покажа, а покажала и порано дека заслужила да ѝ подарам такво нешто. Благодарейќи на големото разбирање и ентузијазам Музичката младина на Македонија, мои стари пријатели, и Универзалната сала за многу кусо време го организираа концертот. Многу ми е мило што ете Универзалната сала се наполни, имаше околу 1.800 луѓе и се создаде една прекрасна атмосфера. Публиката покажа дека е на едно апсолутно професионално ниво барем во поглед на слушањето и концентрацијата. Имаше еден убав коментар од еден човек којшто пред да влезе во салата рекол "како ќе издржам јас", а кога завршил концертот не му се излегувало од салата. Навистина беше еден

прекрасен настан. За жал, одржав само еден концерт. Инаку, само што се вратив од Ирска и Англија почнаа тие негативни коментари и полемики околу клавирот. Јас воопшто не го спомнав клавирот како проблем, иако по прес конференцијата ми се ставија лоши зборови во уста од "Сител" и од "Дневник" коишто воопшто не беа вистина. Тоа јас го нарекувам некултура и непочитување. Како и да е, тоа си беше работа на организаторите. Требаше да се позајми клавирот од Македонската филхармонија за кое позајмување ќе се платеше. Но, добро, тие решија да не го даваат клавирот и во ред. Затоа се клацкаше клавирот од "Охридско лето" и ништо не му стана. Меѓутоа, ете и да не излезеше во пресрет "Охридско лето" на кое му благодарам, клавир секако ќе се најдеше. Многу сум задоволен што сè убаво испадна, а лошите работи нека останат за оние коишто ги направија. Во тој период се разговараше да одржам концерт на манифестацијата "Охридско лето", меѓутоа тие подоцна ме поканија, зборувам подоцна затоа што мене плановите малку на поинаков начин ми се прават, односно се прават на начин на којшто работи светот. Кај нас малку работите се решаваат во последен момент. Мене ми се понуди да свирам солистички концерт, но јас во тој период се подготвував за турнеја во Австралија, така што не можев да го реализирам. Но, сепак понудив, не одбив како што

некои медиуми објавија, да настапам со оркестар и тоа токму со Рахмаџинов бр.3, дело кое е едно од најтешките во пијанистичката литература и коишто по својот карактер содејствуваше со целата година што помина во знакот на "Илинден". Меѓутоа, ми беше одговорено дека за тоа нема можност, на што одговорив - добро немам можност да свирам во Охрид, имам можност да свирам во "Опера хаус". Но, оваа година ќе се потрудам во секој случај да организирам нешто за оние луѓе коишто навистина со огромна љубов дојдоа на концерт повторно да дојдат.

Дали секогаш настапувате со истиот репертоар, кои дела и композитори се застапени и кои од нив најчесто сакате да ги отсвирите?

ТРПЧЕСКИ: Нормално, репертоарот на секој вистински уметник треба да биде најразновиден, широк и јас во тој правец бев учен од професорите Романови. Во текот на мојот развој освоив навистина голем репертоар којшто опфаќа дела од барок, па сè до современата музика, па дури сега веќе и од 21 век. Честопати ми го поставуваат и прашањето, но не можам да кажам дали имам конкретно некој омилен композитор или омилена епоха затоа што сепак се обидувам да покажам повеќе мои страни во поглед на моите квалитети или некавалитети зависи кој како ќе ги оцени. Секогаш се обидувам да ја прикажам вистината од секоја епоха.

За Вас велат дека имате најсовршена техника при изведувањето на музичките дела. Што значи тоа?

ТРПЧЕСКИ: Покрај тие зборови дека имам совршена техника не мислам дека постои некое совршенство, сè е релативно, меѓутоа во секој случај убава критика. Покрај таа критика имаше и други во поглед на мојата музикалност што за мене е многу поважно

од техниката, иако таа е составен дел од една интерпретација. И таа покажува одредени квалитети, одредена подготвеност на уметникот, но емоцијата од друга страна за мене е поважна. Значи, правењето на една приказна или слика од музичко дело е многу поважно за мене. Мило ми е што критичарите забележуваат некоја индивидуалност во моето свирење што сепак кореспондира со вистината, природноста и логиката во музиката. Тоа е доказ дека има некој критериум во светот. Сепак, техниката е само еден базичен дел од една интерпретација. Мора прво да го совладаш технички делото, а потоа емоциите и интерпретацијата треба да претстават една целосна слика.

Колку е значајна концентрацијата пред и во текот на секој Ваш настап и дали постојат некои Ваши или пак општи правила кои треба да се испочитуваат пред секој концерт?

ТРПЧЕСКИ: Концентрацијата секогаш е индивидуална. Таа е дел од начинот, режимот на живот. Не дека важат некои општи правила, но ако говориме за некое општо правило, човек треба да биде навистина добро расвирен пред концертот, барем во поглед на раздвиженост на прстите. Јас лично не правам некои посебни подготовки. Единствено пред концертот имам генерална проба. Многу не вежбам, попладнето одморам затоа што релаксацијата

на организмот е многу важен елемент во целосната мобилизација во текот на концертот што апсолутно е неопходно. Нормално, влегувам во еден друг филм, еден друг свет, светот на музиката и одам на настап.

Дали внесувате или пак покажувате емоции пред одреден настап, и дали воопшто чувствувате трема, затоа што сепак Вие сте млад човек, а настапувате пред публика која го следи секој Ваш потег?

ТРПЧЕСКИ: Кога ќе излезам на сцена не размислувам кој седи во публиката. Сепак, тие луѓе се дојдени да уживаат во концертот којшто е практично една интима. Не размислувам, едноставно излегувам и сум дел од музиката. А нормално емоцијата ја покажувам преку музиката, но не користам вонуметнички елементи во поглед на специјални движења на телото. Тоа се чувствува во изведбата, публиката тоа може да го почувствува. Но, јас сум секогаш многу природен.

Знае ли публиката дека сте Македонец и дека доаѓате од Македонија? Колку имате можност по настапот да се сретнете со некои личности и да поразговарате за земјата од која потекнувате?

ТРПЧЕСКИ: Да, бидејќи во секоја програма пишува нешто за уметникот, негова биографија, од каде е и што е. Можам да кажам генерално дека во Европа знаат за нас. Во Америка многу луѓе и не знаат, но и знаат, тоа е сепак индивидуално. Но, тие се многу позитивно изненадени, бидејќи за некоја држава за којашто многу не слушнале доаѓа човек којшто е претставник на културата од полето на сериозната музика и настапува. И кога ќе слушнат како свирам остануваат фрапирани. Тоа е добро, затоа што на тој начин јас ѝ правам најдобра реклама на мојата земја. Во секој случај луѓето се интересираат и кога имам прилика по концертот доаѓаат да поразговараат со мене и за државата. На пример, во Америка бев поканет на вечера и кога влегов кај нив атласот беше отворен кај Македонија.

Во Вашата кариера многу Ви помогна маестро Борис Романов. Дали сè уште професорот Романов ја има професионалната обврска кон Вас? Всушност, дали тој се грижи за сите настапи кои ги имате ширум светот?

ТРПЧЕСКИ: Во одреден аспект секако дека се грижи за моите настапи, со него работам, целиот репертоар заедно го кроиме и заедно со него го работиме, а јас со тој репертоар се претставувам во светот. За жал, тој не може да доаѓа со мене. Што се однесува до организацискиот аспект имам менаџер во Лондон којшто се

грижи за мојата кариера во поглед на моите настапи, покани итн. Многу пати сум кажал за професор Романов и неговата сопруга, проф. Романова, дека тие се благодет за оваа држава и дека многу малку луѓе знаат што направија тие луѓе. Не до крај го почитуваат она што тие го прават. Кога гостувам во светот, јас доаѓам од Македонија, и јас сум претставник на мојата држава, зад мене стои името на Македонија, но јас сум тоа затоа што учев кај тие луѓе, сум пресрекен заради тоа и сум им благодарен и не знам дали некогаш ќе можам да им возвратам. За нив најголем подарок е убавиот однос и добриот настап. И тие луѓе покажаа и јас покажав дека со работа одовде може да се успее во светот многу чисто без никакви политики и "кујни" кои, за жал, ги има многу и во оваа професија. Пак ќе кажам дека тоа е една огромна реклама за државата. Јас сум срекен што останав овде што добив врвно образование кое никој не може да ми го земе и околу тој правец ќе продолжам и понатаму во животот затоа што вкусот е еден многу битен елемент во градењето на уметниковата личност кој го гради критериумот понатаму.

балади. Тоа е еден вид релаксација на организмот затоа што сметам дека клавирот не е сè во животот. Треба да се разграничат работите. Професија си е професија, и во тие рамки човек треба апсолутно беспрекорно да дејствува, но треба да ужива и во другите убавини во животот.

Многумина можеби и не знаат, но Вие повремено се јавувате и како композитор или автор на песни кои ги исполнуваат пејачи од забавната сфера. Пример: за Маријан Стојановски имате напишано песна, а исто така се обелодени дека една од осумте песни за Евровизија којашто треба да ја исполни Тоше Проески е и Ваша. Од каде Вие во овој тип на музика и како наоѓате време и да компонирате и пишувате?

ТРПЧЕСКИ: Добро, јас сум музички образуван човек и ако нешто ми надојде од тој стил на музика седнувам пред клавири и го разработувам ако сметам дека е доволно квалитетно и може да излезе во етер. Не го правам тоа со сила, ниту ми одзема време и концентрација во она што се вика моја прва определба, значи пијанист. Од друга страна ми

Каков е Вашиот ангажман на Факултетот за музичка уметност?

ТРПЧЕСКИ: Во годината што помина меѓу другите убави работи ми се случи и уште една, а тоа е што ме избраа за доцент на Факултетот за музичка уметност за што навистина ми е многу драго затоа што јас сум производ на оваа институција. Чест ми е да бидам дел од едукативниот кадар. Мило ми е што она што досега сум го научил можам да го пренесам на моите студенти кои се три-четири години помлади од мене, но како и да е, имаме одлична соработка. Јас сум таков човек, непосреден и контактибилен, и воопшто титулите за мене не значат ништо и го ценам само односот на човекот и во тој поглед не правам никакви бариери. Но, сепак поставувам и одреден критериум во однос со мене затоа што кога барам да се работи, барам да се работи. Сепак се надевам дека имаат можност нешто да научат, а засега одлично си ја извршуваат работата.

Покрај класичната музика, дали слушате и друг тип на музика?

ТРПЧЕСКИ: Да, слушам стара добра изворна македонска песна која сè помалку и помалку ја има, а на која треба да ѝ се посвети многу повеќе внимание затоа што таа е богатство на овој народ. Слушам и забавна музика, исто така и латино, цез, рокенрол,

претставува еден вид релаксација. Да, напишав една песна за Маријан Стојановски која излезе хит, Андријана Јаневска има отпеано дует со Благој Нацоски, нашиот најдобар тенор кој живее во Италија. И Баже Маротов има мои песни за кои текстот го напиша брат ми Јован. Така пријавив наша песна и за Евровизија наменета за Тоше кој е врвен и му посакувам сè најубаво.

Со оглед на тоа дека поголемиот дел од Вашето време го поминувате надвор од Македонија, имате ли простор за приватен живот, за излегување и дружење со пријателите, да појдете на некој концерт или во кино?

ТРПЧЕСКИ: Луѓето кај нас, всушност, не се доволно информирани што значи да се биде многу надвор од Македонија и што значи многу концертирање. Јас сум човек којшто не сака да живее во авион и во хотели, а верувајте има многу такви луѓе. Поради нив честопати си размислувам што кога тие ќе се вратат назад по 10 години дали ќе се прашаат што направив јас. Каде им отиде младоста? Затоа што ова е моментот. Времето е една категорија којашто кај нас малку се цени, а тоа е најголемата

вистина. Затоа јас не сакам премногу да концертирам затоа што тоа ќе се одрази на квалитетот на моето свирење, ќе се претвори во една механика и нема природност во музиката. За сè треба време, така што јас не сум којзнае колку надвор од Македонија, а кога сум си дома сакам да сум со своето семејство, со моите пријатели. Сакам седенки, вечеринки, нормално сакам да излегувам со пријателите, одам во кино, понекогаш кога имам време играм и фудбал, сакам да прошетам, а сакам и да прочитам некоја добра книга.

Кои се следните дестинации кои ќе ги освојувате?

ТРПЧЕСКИ: Повторно свирев во Лондон, а веќе имав настап во Даблин во рамките на нивните "Серија на славните" на кои настапија врвни имиња, настапив и во Билбао, Шпанија, а и во Загреб, а ќе настапам на семинарот на проф. Романов во Белград така што полака ги освојувам и поранешните југословенски простори. Секако, постојат и други планови за мои настапи, но нив ќе ги откривам чекор по чекор, затоа што сум човек кој прво сака да скокне, па да рече оп. Не сакам многу да најавувам, а да не се реализира што многу често е секојдневие кај нас. Затоа она што го ветувам и го исполнувам.

